

UNAMIR – een leger zonder autoriteit

Terwijl politieke leiders in verschillende hoofdsteden en bij de VN alleen maar praatten, namen sommige UNAMIR-vredeshandhavers het initiatief om levens te redden. Hun inspanning was onbeduidend in termen van het aantal mensen dat gered moest worden, maar hun poging om hun missie uit te voeren, beschermde toch duizenden die anders vrijwel zeker zouden zijn gedood. Zo werden er *safe zones* opgericht voor vluchtelingen. Zij zouden beschermd worden onder de vlag van de VN.

In de eerste uren van de crisis gaf echter een VN-functionaris een VN-stafflid opdracht om een 'zeer belangrijk persoon' die bij hem bescherming had gezocht weg te sturen. Deze 'zeer belangrijke persoon' – codenaam voor een prominente politieke leider – was Madame premier Uwilingiyimana. Ze werd uiteindelijk niet met geweld verwijderd, maar later wel ontdekt en vermoord op haar schuilplaats.

Nederlandse bijdrage

Nederland twijfelde in feite over het bijdragen aan UNAMIR. De Tweede Kamer besprak in het vergaderjaar 1993-1994 het verzoek van de Verenigde Naties om bij te dragen aan de vredesmissie. De aanvraag van de VN voor een bijdrage bestond in de vorm van 20 marechaussees voor het verrichten van civiele politietaken, en een 'movement control unit'.

De Tweede Kamer wees het verzoek vervolgens af. De Koninklijke Marechaussee had destijds geen personeel beschikbaar, omdat ze betrokken was bij andere internationale missies, zoals de Multinational Force and Observers in de Sinaï. Ook waren er veel taken binnen Nederland zelf. Daarnaast werd verwacht dat ze binnenkort zouden meedoen aan een WEU-politiemissie in Mostar (Bosnië-Herzegovina) om de Europese Unie te helpen bij het bestuur van de stad. Nederland had al aangegeven bereid te zijn hieraan mee te werken. Daarom werd de inzet van marechaussees in Rwanda niet verder overwogen.

Dit blijkt uit een brief van de ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie, geadresseerd aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal op 20 mei 1994.

De Koninklijke landmacht

De Koninklijke landmacht was technisch in staat om troepen te leveren in de vorm van een 'movement control unit' aan UNAMIR. Echter, door eerdere berichten uit Kigali over de tien omgekomen Belgische blauwhelmen, besloot de Tweede Kamer om geen troepen vanuit de landmacht te leveren. Wel verbleef er een Nederlandse kapitein in Kigali, alhoewel hij deelnam aan een andere VN-missie genaamd UNOMUR (United Nations Observer Mission Oeganda/Rwanda). Na bedreigingen en op advies van de commandant van UNAMIR, is hij in april vertrokken uit Rwanda.

Buiten militaire hulp werd er wel uitgebreid gesproken over eventuele humanitaire hulpverlening. In overleg met de VN was Nederland bereid om twee vliegtuigen in te zetten voor luchttransport, het leveren van genees- en medische hulpmiddelen, en het evacueren van Nederlandse burgers.

Later bleek dat de Tweede Kamer de ernst en gevaren van de vredesoperaties erkende. Dit blijkt nogmaals uit de brief van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, uit 17 november 1994.